

Strona znajduje się w archiwum.

Świecko (Lager Schwetig): Odnaleziono szczątki 20 osób

We wrześniu 2020 r. na terenie dawnego cmentarza ewangelickiego w Świecku (woj. lubuskie, pow. słuwicki) zespół Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN kontynuował prace poszukiwawcze ofiar niemieckiego karnego obozu pracy wychowawczej Lager Schwetig „Oderblick” istniejącego w latach 1940-1945. W poprzednim etapie prac (listopad 2019) odnaleziono szczątki 21 osób. W tegorocznym odcinku prac ujawniono 20 szkieletów, w tym masową jamę grobową, a w niej szczątki sześciu osób. Prace trwały od 14 września br.

Rys historyczny

Lager Schwetig - „Wychowawczy Obóz Pracy” oraz Rozszerzone Więzienie Policyjne z Frankfurtu nad Odrą (niem. *Arbeitserziehungslager „Oderblick” in Schwetig und Erweitertes Polizeigefängnis Frankfurt an der Oder*) położony był pomiędzy istniejącym dziś przejściem granicznym a wsią Świecko, po wschodniej stronie Odry przy starej drodze ze Słubic do Świecka. Obecnie jest to teren trudno

Świecko (Lager Schwetig): Odnaleziono szczątki 20 osób

Świecko (Lager Schwetig): Odnaleziono szczątki 20 osób

dostępny, porośnięty jest gęstym lasem.

Obóz Schwetig został uruchomiony w październiku 1940 r., w okresie rozpoczęcia prac przy budowie autostrady z Frankfurtu do Poznania. Być może wcześniej stały w tym miejscu jakieś baraki dla niemieckich budowniczych autostrady, z okresu przed wybuchem drugiej wojny światowej. Od 1940 r. był to zarazem obóz przedsiębiorstwa Autostrada Rzeszy oraz „Wychowawczy obóz pracy” gestapo z Frankfurtu nad Odrą. „Wychowawczy obóz pracy” był narzędziem zapewniającym sprawne działanie systemu niewolniczej pracy przymusowej. Policja dostarczała więźniów, oficjalnie tylko jako „tymczasowo aresztowanych” na przeciętnie osiem tygodni. Przedsiębiorstwo Autostrada Rzeszy zapewniało pracę, organizowało i kierowało nią, było też finansowo odpowiedzialne za utrzymanie obozu. Po wstrzymaniu budowy autostrady w 1942 r. obóz wciąż działał. Więźniów prowadzono odtąd codziennie w kolumnach do zakładów pracy, głównie miejskich, we Frankfurcie.

Najpóźniej w czerwcu 1944 r. obóz Schwetig przemianowano na Rozszerzone Więzienie Policyjne Frankfurt nad Odrą. „Rozszerzone”, czyli ze zwiększoną liczbą więźniów i z rozszerzonymi uprawnieniami policji. Wcześniej policja mogła zatrzymywać i kierować do obozów tylko tzw. „robotników zagranicznych”, którzy popełnili drobne wykroczenia. Cięższe przypadki były kierowane do sądu albo do obozów koncentracyjnych SS. Do około 1943 r. więźniami obozu byli niemal wyłącznie poddawani „procedurom wychowawczym” robotnicy przymusowi (mężczyźni, cywile) pochodzący z krajów okupowanych przez Niemcy, którzy pracowali na terenie frankfurckiej rejencji rządowej, najwięcej

Świecko (Lager Schwetig); Odnaleziono szczątki 20 osób

Świecko (Lager Schwetig); Odnaleziono szczątki 20 osób

Świecko (Lager Schwetig); Odnaleziono szczątki 20 osób

Świecko (Lager Schwetig); Odnaleziono szczątki 20 osób

Polaków, ale także m.in. Belgowie, Bułgarzy, Francuzi, Holendrzy, obywatele Jugostawii, Rosjanie, Ukraińcy i Włosi. Od około 1943 r. byli to także niemieccy więźniowie policyjni różnego rodzaju, choć wciąż większość więźniów stanowili robotnicy przymusowi z zagranicy. Początkowo obóz zbudowano na 360 miejsc. Od 1942 r. wielokrotnie go powiększano, a według relacji świadków był on stale przepełniony. Według szacunków w obozie przebywało jednocześnie ok. 500 więźniów. Mogło przez niego przejść więc co najmniej 11 500 więźniów. W momencie rozwiązania obozu 31 stycznia 1945 r. przebywało tu ok. 800 więźniów. Średni czas pobytu wynosił dwa miesiące.

Świecko (Lager Schwetig); Odnaleziono szczątki 20 osób

Jesienią 1941 r. w obozie pojawił się tyfus i zarządzono kwarantannę. Do obozu nie kierowano w tym czasie nowych więźniów i czekano, aż przestaną pojawiać się nowe przypadki zachorowań. Prawie wszyscy więźniowie wówczas zmarli. Obóz otwarto ponownie w maju 1942 r. Według osób, które przeżyły pobyt w obozie, każdego tygodnia lub nawet codziennie dochodziło do licznych przypadków zgonu więźniów. Jeśli nawet szacować ostrożnie, że codziennie umierała przynajmniej jedna osoba, liczba ofiar obozu wynosiłaby ok. 1500-2000 osób, nie licząc osób zmarłych w trakcie likwidacji obozu w 1945 r.. Przyczynami śmierci w obozie były wyczerpanie z powodu niedożywienia, zimna, ciężkiej pracy i stałego terroru psychicznego i fizycznego, wypadki przy pracy, samobójstwa, umyślne zabójstwo przez strażników, egzekucje, obrażenia w wyniku tortur, choroby i pobieranie krwi dla rannych żołnierzy Wehrmachtu (zwłaszcza pod koniec wojny).

Dnia 31 stycznia 1945 r., bezpośrednio przed wkroczeniem Armii Czerwonej, obóz Schwetig został rozwiązany. Przebywało w nim wówczas ok. 800 więźniów. Dzień wcześniej, z obozu Brätz i być może także z Poznania, dotarło tu 800 innych więźniów. Chorych i niezdolnych do marszu zamknięto w barakach dla chorych, które oblano benzyną i podpalono. Osoby próbujące uciekać z płonących baraków zastrzelono. Około 1600 więźniów poprowadzono marszem śmierci na zachód, mostem przez Odrę we Frankfurcie. Tam niemieckich więźniów skierowano do budowy okopów, a pozostałych poprowadzono dalej.

Po minięciu Berlina więźniowie spędzili jedną noc w obozie koncentracyjnym w Sachsenhausen. W Poczdamie część więźniów skierowano do pracy w zakładach lotniczych Heinkel. Po siedmiu tygodniach, 16 marca, 29 więźniów obozu Schwetig dotarło do obozu koncentracyjnego Buchenwald w Turyngii. Jeden z nich ukrył się tam i został później uwolniony, reszta została następnego dnia poprowadzona dalej w nieznanym kierunku.

25.09.2020

BPil

